



ANDMEKAITSE INSPEKTSIOON

MEMO: andmekaitser reformi rakenduskulud Kuupäev: 29.05.2017

Kellele: justiitsministrile

Kellelt: AKI peadirektorilt

1. ANDMEKAITSE ÜLDMÄÄRUSE ja SÜÜTEOVALDKONNA ERIDIREKTIIVI RAKENDUSKULUD:

Peaaegu kõik EL andmekaitseasutused on uue andmekaitseõiguse rakendamiseks küsinud juurde raha ja koosseisu. Mulle teadaolevalt on siin vaid kaks erandit – Eesti ja Kreeka.

Samas ei ole ilmselt üheski riigis suudetud kõrge usaldusväärusega välja arvutada töömahu erinevust tänase ja uue andmekaitseõiguse võrdluse põhjal.

Selge on, et uue andmekaitseõiguse rakendamise eel ja järel hüppab inspektsiooni töökoormus ajutiselt ülesse – eeskätt selgitus-teavitustööna. Koormusega toimetulekuks:

1.1. Vähendame ajutiselt omaalgatusliku järelevalvetöö mahtu. Pärast uue andmekaitseõiguse rakendamist saame oletuste asemele juba kindlama teadmise uue püsikoormuse mahust.

RISK: kui 2018. a. põhjal ilmneb, et püsikoormus kasvab oluliselt, siis jääme eelarve planeerimisega ajanihkesse. 2019. a. eelarvet planeeritakse 2018. a. kevadel, selleks ajaks pole uus andmekaitseõigus veel rakendunudki;

1.2. JM ÖPO taotles inspektsioonile ajutiselt juurde 2 ametikohta.

RISK: need ametikohad oleks kindlasti kergenduseks, kuid väljastpoolt Justiitsministeeriumi eelarvepeatükki neid tõenäoliselt ei saa; alternatiivina pakutud tõukefondide rahastus ei õigusta ennast kaasneva projekti halduse mahu ja lisatingimuste tõttu;

1.3. Panustame RIKi kaudu inspektsiooni infosüsteemi uuendamisse, et vähendada käsitsitööd, automatiseerida protsesse. Kõige töömahukam uus ülesanne on rikkumisteadete käitlemine. Soovime ettevõtete-asutuste rikkumisteaded suunata võrgupõhisesse veafiltritega esitamiskanalisse ning esitatud teateid automatiseeritult skaleerida (millal vaja kiiresti sekkuda, millal jätame tähelepanu alla, millal võtame teadmiseks). Teine mahukas töövoog on andmekaitseametnike registreerimine.

RISK 1: MKM lükkas taotluse kevadises rahastusvoorus tagasi, sügisene voor ei taga piisavat ettevalmistusaega.

RISK 2: Lisaks õigusloomeline risk – rakendusseadus peaks toetama inspektsioonile suunatud sissetulevate töövoogude võrgupõhisust;

1.4. Tegin [14.10.2016 ülevaates](#) JM-le ettepaneku konkretiseerida järelevalvesutuste infoturbelisi ülesandeid. Infoturbe on kõrge tööjõukulu tõttu kallis järelevalvevaldkond. Infoturbe-alane vastutus on Eestis kahe horisontaalse regulaatori ühisosa (Riigi Infosüsteemi Amet, Andmekaitse Inspektsioon). Samuti on see osa vertikaalsete ehk

sektori-põhiste regulaatorite vastutusalast (eeskätt Finantsinspeksioon, Tehnilise Järelevalve Amet, Terviseamet, Ravimiamet, Sotsiaalkindlustusamet). Inspeksiooni tänane infoturbe-võimekus on madal ja selle märgatav tõstmine kulukas. Ebatäpsed järelevalvepiirid infoturbe alal võivad kaasa tuua tegevuste ülekaetuse (mis tähendab ressursiraiskamist ja asjatut halduskoormust järelevalvatavatele) või alakaetuse (mis tähendab infoturberiskide ebapiisavat maandamist).

RISK: teised ametkonnad ei pruugi toetada järelevalvelise ühisosa täpsustamist pakutud kujul;

1.5. Menetlusõiguslikel valikutel on suur mõju inspeksiooni töökoormusele. Üldmäärus toob kaasa tänasest suurema vajaduse kaaluda sanktsioonina juriidiliste isikute trahvimist. Üldmääruses ettenähtud haldustrahvi võtmine Eesti õigusse haldusmenetlusliku meetmena oleks töömahu mõttes kõige soodsam. See koormab kõige vähem ka menetlusaluseid juriidilisi isikuid.

RISK: haldustrahv eelistatakse jätta väärteomenetluseks ning ka juriidiliste isikute väärteovastutuse tänane kohmakas reeglistik jääb muutmata.

Inspeksioon on rakendamiskulude hindamisel konservatiivne. Kuid kirjeldatud riskid – mis ei ole meie kontrolli all – võivad tõenäoliselt põhjustada täiendava ressursi vajadust.

E-PRIVAATSUSMÄÄRUSE RAKENDUSKULUD:

Euroopa Komisjoni algatatud e-privaatsumäärus reguleerib esitatud kujul vastuvõtmisel:

- a) andmekaitset ja infoturvet sidevõrkudes (traditsioonilise side kõrval ka uutest samaväärsetes teenustes, sh avalikes wifi-võrkudes, suhtluskeskkondades, äppides jne);
- b) sidevõrkude kaudu tehtavat otseturustust (spämmi ja SMS-sõnumite kõrval ka telefonikõnedes).

Justiitsministeerium kinnitas Rahandusministeeriumile, et AKI ei vaja rakendusressurssi, sest oleme ka seni neid ülesandeid täitnud. Ma ei saa sellega nõus olla.

Infoturbe sidevõrkudes on seni olnud Tehnilise Järelevalve Ameti ning Riigi Infosüsteemi Ameti pädevuses. See on IT-sektori palgaseme tõttu kõrge personalikuluga ülesanne.

Õnneks on see ressurss täna kahes nimetatud ametis olemas, kuid peaks tõenäoliselt suurenema:

- a) kuna AKI ei ole sellega varem tegelenud, siis ei oska ma öelda, kui palju sidevõrkude reeglite laiendamine nn uuele sidele järelevalvetöö mahtu kasvatab,
- b) samuti ei oska ma öelda, kui palju ressursi nõuaks uute tehniliste nõuete järelevalve (helistaja ja vastuvõtja liini numbrinäit, sissetuleva kõne blokeerimine jms, art. 12-14).

Telefonimüügi üle järelevalve AKI-le panemine (art. 16) eeldaks aga olulist lisaressurssi:

2.1. Briti õigus katab uue määrusega laienevaid reegleid; nad on teinud aastaid vastavat järelevalvet ja määranud suuri trahve. Nende säämi-kaebuste (mida oleme ka meie seni menetlenud) ja müügikõne-kaebuste (mis on meile uus) suhe on täpselt 1:4 (2015/2016 aastaaruanne: spämm 11%, müügikõned 44%, lisaks Eestis seni harvaesinevad ettesalvestatud masinkõnede kaebused 45%). Täna need spämmiasjad hõlmavad AKI-s 1 inspektorikoha töömahu. Ehk siis vajame juurde **4 uut inspektori ametikohta**;

2.2. Profileeritud reklaami reeglid veebisaitidel ja mobiilirakendustes on uued, sellealast

praktikat ühelgi riigil pole. Ma ei oska seda kaebuste hulka prognoosida, seetõttu ei kajasta seda ka selles arvutuses;

2.3. Otseturustuse alal kirjutatakse kaebusi kättemaksuhimust. Täna Eestis otseturustusreeglite rikkumise eest väärteokaristust pole. Reageerime ettekirjutuse ja sunniraha(hoiatuse)ga. E-privaatsumääruse kohaselt tuleb rakendada haldustrahvi kuni 10 mln €. On ilmne, et see provotseerib kättemaksuhimu (kaebuste esitamist).

2.4. Samuti provotseerib see trahvi nõudjaid ja trahvi saanuid meie vastu kohtusse minema (rohkem kohtumenetlusi).

2.5. Spämmikaebuse põhitõend – e-kiri või SMS – on kaebusele lihtsalt lisatav. Telefonikõnede tõendamiseks peame algatama väärteoasja ja küsima kohtult luba sideseansiandmete saamiseks.

2.6. Kahjuks ei teki väärteoasja algatamise vajadus üksnes sel puhul, kus otseselt vaja sideseansiandmeid küsida. Menetlus, mis lõpeb karistava haldustrahviga, peaks Eesti õiguses olema väärteomenetlus. Vähemalt on JM ÖPO seni sel seisukohal olnud.

2.7. Järelevalve- ja väärteomenetluse töömahu suhe on hinnanguliselt 1:3. See proportsioon tugineb AKI tänastele lihtsatele väärteoasjadele (füüsiliste isikute, eeskätt uudishimulike ametnike ja meedikute, trahvimine). **Ehk siis 4x3=12 uut inspektorit.**

2.8. Juriidiliste isikute vastutus on tänases Eesti õiguses (VtMS) komplitseeritud – esmalt vaja välja selgitada konkreetsete füüsiliste isikute vastutus ning teiseks tööandja huvides ja käsul tegutsemine. See teeb menetluse **oluliselt** töömahukamaks.

2.9. AKI on täna lame organisatsioon: 17 spetsialisti + 1 juht. Suure arvu menetlejate lisandumine ei võimalda enam sellist odavmudelit rakendada. Vaja on juurde vähemalt **1 vaheastmejuhti**.

Seega konservatiivse arvutuse kohaselt on AKI ressursivajadus telefonimüügi järelevalve osas 12 inspektorit + 1 vaheastmejuht.

Lahenduseks soovitatakse:

- a) e-privaatsumääruse menetlemisel pooldada liikmesriikidele valikuvabaduse jätmist – puhtalt andmekaitse ülesanded andmekaitseasutustele, kuid sidevõrkude infoturvet ja tehnilisi nõudeid ei peaks küberturbe- ja sideametitelt andmekaitseasutuste järelevalve alla tooma;
- b) kui liikmesriigid ei saa sellist valikuvabadust, siis on vaja lahendada küsimus, kas anda vastav ressurs RIA-lt ja TJA-lt AKI-le või mil moel seda jagada;
- c) e-privaatsumääruse menetlemisel pooldada telefonimüügi sätete määrusest väljajätmist,
- d) esitatud kujul määruse vastuvõtmisel kasutada liikmesriikidele jäetud valikuvabadust ja mitte reguleerida müügikõnede järelevalvet.

Viljar Peep